Potovanje v Titovo Jugoslavijo.

S slovesnko narodno vojsko sem se tudi jaz umaknil pred partizansko premočjo v varstvo zavezniške vojske na Koroško.Od tam z Vetrinja,kjer je bila slovesnka narodna vojska nastanjena,je po angleškem povelju odšel prvi transport,v katerem sem bil tudi jaz,dne 27.5.45. V ta transport so bile odrejene po večini same neborbene edinice.Kam gremo,ni od nas nihče nič točnega vedel.Govorili pa smo med seboj,da gremo v Italijo,zato smo bili kar pri korajži.Približno do osme ure smo se vkrcali na kamijone in se začeli pomikati proti kolodvoru v Podrožci.Tukaj smo bili približno uro v ograjenem, od angleških vojakov zastraženem prostoru.Angleški vojaki so pri nas vršili preiskavo zaradi orožja,ki ga pa ni bilo opaziti,da bi ga pri kom dobili. Nato so nas vodili na kolodvor,nas naložili na vlak,kjer smo čakali,da so drugič pripeljali moštvo iz Vetrinja.Z nami je bilo okrog 2oo srbskih četnikov,od katerih eden je vprašal vlakovodja,kam pelje vlak.Odgovor je bil, da v Slovenijo proti Ljubljani.Zato so začeli Srbi protestirati,da v Titovino ne grejo. Pričeli so bežati,ker pa so Angleži uporabili orožje,se je posrečilo ubežati samo dvemačetnikoma,ki sta,kakor smo pozneje zvedeli,šla nazaj v Vetrinje,da rešita druge s tem,da povesta,kam smo se mi odpeljali.Ko se je vsepomirilo,so vagone zaprli.Kmalu so pripreljali še drugo skupino, ki so jo tudi naložili,nato je vlak odpeljal.Približno do polovice druge postaje so nas spremljali angleški vojaki.KO se je vlak ustavil,so se neopaženo izmenjali,kakor da bi se spreminili v partizane.Ta predaje je bila okrog 15.ure inx vlak nas je spet odpeljal dalje.Takoj po prevzemu so partizani stopili v akcijo.Hodili so do vagona do vagona in nas vse obiskali.Pobirali so nam vse vredne stvari,sezuvali čevlje,slačili obleke in kar je bilo pač komur všeč.Ni bil pa noben partizan brez brzostrelke in gumujevke v rokah. Ko so nas pozdravljali z nesramnimi psovkami in bogokletjem,so obenem padali krepki udarci po glavah.Najhuje je bilo dati opasač.Čim bolši je bil,hujši udarec je z njim dobil inetnik po glavi.Bil je slučaj,da seje nekomu od udarca kri vlila iz nosa in jo je moral poliznti,češ,da ne sme kxx biti krvav v vagonu.Tako so se hitro množili ranjenci.Spočetka smo se bali,eden bolj kot drugi,skrivali smo se drug za drugega,noben ni hotel biti pri vratih, a smo se kmalu privadili.Do Jesenic smo še vedno imeli upanje,da bomo morda krenili proti Beljaku.Ko smo pa videli,da se peljemo proti Ljubljani,smo bili kot omamljeni od razočaranja.Nastala je tišina in vsak je razmišljal svoje.Tako smo sexxxxxx pripeljali orkog L9;ure v Kranj.Ko seje vlak ustavil, smo zaslišali zopet novo pozdravljenje.Bil je strašen sprejem.Ko so odprli, vagone,so se iz zadnje strani na vagone usuli partizani z gumijevkami v rokah in gorje je bilo tistim,ki so se tiščali v ozadju.Na kolodvoru nas je čakala velika množica partizanov in civilistov,ki so kričali:"Ste prišli pravici v roke,švabobranci,slovesnki izdajalci,pobijalci,"itd.Ob cesti je stal partizanski kordon,straža pa nas je spremljala na obeh straneh na vsaka dva koraka.Bilo je vpitje in streljanje kot v največji borbi .Vodili so nas na severovzhodno stran Kranja,kjer so bile barake napolnjene z Nemci inx slovenskimi civilisti. Tam smo bili na prostem,v ograjenem in dobro zastraženem prostoru.Med potjo so povpraševali po bolj znjim poznánimiosebami,n:pr. za generalom Rupnikom,podpolkovnikom Šturmom,kapetanom Grumom in Pircem, poročnikom Hlebcem,policijskim komisarjem Lohom,Dolinarjem in za drugimi; ki so xix jim bili posebno pri srcu.KO smo šli na odrejeno mesto,smo bili kakor na razstavi.Shajali so se največ sami partizanski oficirji z gumijevkami v rokah in ni ga bilo med nami,ki je ne bi okusil.Dobro so si nas privoščili.Bili so pa partizanom nekateri fantje poznani.Te so skoro do mrtveg

pretepali v pričó nas po dvakrat ali trikrat na dan; jih povabili v pisarn, pretepli do nezavesti,jih zdrsvili in tako naprej ponavljali.Strašne so bil noči,ko so nas neprestno pretepali,vpili nad nami in z orožjem grozili.Zgodil se je,da je našel partizanski kapetan svojega brata in mu je bila prva beseda v pozdrav:"Prasec,zdaj pa boš dobil,kar si zaslužil". In res je prejel plačilo v Kovčevskem Rogu.Dne 28.maja zjutraj so nam pobrali hrano,ki smo jo imeli s seboj in vse druge vrednosti,ločili od nas oficirje in pode oficirje.Jesti smo dobili vsak dan za kozarček juhe in pesnega listja.Dne 29.5.ob 21.uri so privedli slovenske topničarje,ki so jih pravtako neusmiljeno pretepali in preganjali do 5.ure zjutraj.K$_o$ je nekdo omagal,so ga pred strojem ustrelili.Dne 30.5.so klicali mladoletnike in vse tiste,ki so pobegnili od partizanov ali se dali zajeti od domobrancev.Niso pa se vsi taki odzvali,ker so se nekatri posvetovali s partizani,seveda s takim,ki je bil šel na nvo mobiliziran in jim je svetoval,da bo za mladoletnike bolje,slabše pa bo za pobegle partizane,ker da jih imajo za dezerterje.Poznal sem nekoga od tistih,ki so se na ta poeiv javili,katere je bil pozneje s poročnikom Hlebcem usmrčen.Proti večeru so ostalo moštvo formirali v bataljone in čete. Za komandante so odredili naše fante in jim zapovedali,da so oni odgovorni za red in da nikogar ne zmanjka.Dali so nalog,da moramo biti zjutraj do 7.ure pripravljeni za odhod,da gremo nekam na delo.Isti večer je prišel med nas neki partizanski kapetan in ko smo videli,da je voljan pogovarjati se z nami smo se stopili okrog njega in se spustili v debato.Nekdo izmed naših fantov ga je vprašal,kako on misli,kaj bo z nami.Rekel,da se nam ni treba nić bati, ker da ne morejo brez nas obnoviti Jugoslavije,dalje,da je z nami vsa inteligenca,dočim da so pri njih vsi višji in nižji oficirji sami hlapci,ki so sploh nimajo pojma o uradovanju.Govoril je,da bo sojen le tisti,ki ima krvave roke.In to le največ eno leto dela,ostali pa bodo šli na svoje domove. Izjavil je,da je bil pri četnikih in da mu je dobro znano,kdaj smo mi z četniki vred propadli.

Dne 1.6.45.okrog 7.ure je prikorakal en bataljon do zob oboroženih partizanov za spremstvo.K$_o$ je bila straža razporejena,smo krenili proti kolodvoru.Kakor vsak dan,so tudi sedaj nad nami krožili angleški avijoni.Zgledalo je,da so nas hoteli partizani skriti,ker pa to ni bilo mogoče,so nas ustavili za toliko časa,da so letala odletela.Potem so nas ukrcali na vlak, s katerim smo se peljali do Medvod.Zaradi porušenega mostu smo šli iz Medvod v Št.Vid peš.Prišli smo okrog 13.ure na dvorišče zavoda.Tudi tukaj so nas oficirji željno ogledovali.Med njimi sem jih nekaj poznal.Ob 16.ure pa so nas zopet ukrcali na vlak in smo se peljali do ljubljanske mesten klavnice. Ker je bil dolenjski most porušen,smo morali prestopiti čez most za peške na drugo stran Ljubljanice,kjer nas je spet čakal vlak.Ob progi na mostu je ostal kordon partizanov z orožjem in gumijevkami.Prehod je bil zelo ozek,tako da so nekateri od navala in sile popadali in jim ni bilo mogoče vstati,zato smo hodili kar po njih.Bili so zelo obupni trenutki.Okrog 19.ure je z dobro zastraženimi in zaplombiranimi vagoni odpeljal vlak proti Kočevju.Vozil je tako počasi,da smo prišli šele zjutraj 2.6.ob 5.uri v Kočevje.Tukaj so nas izkrcali in odvedli v gimnazijo.Čim so nas natlačili po sobah,so takoj začeli z detajlno preiskavo.Najstrožje je bilo glede lir,nožev in britev.Govorili so,da bomo zaslišani od domačih delegatov,da oni niso taki kot domobranci ki bi pobijali ljudi in da so vse premilo ravnali z nami,da smo se vse hujše zaslužili.Takoj po končani preiskavi so vodili po 20 mož v skupinah v zadnji dve hiši na desno pri bloki proti Dolgi vasi.Na vrsto je prišla tudi naša soba,ki je bila predzadnja.Čim smo stopili v hišo,smo že vedeli;da smo na zadnji poti.Zagledali smo polno pritličje nahrbnitov in videli,da jih je že precej odšlo pred nami.Morami smo v prvo nadstropje in zopet v preiskavo kjer so nas pregledali,da ne bi imel kdo v obleki vkrpanega denarja.Ko smo morali tudmi

morali tudi mi odmetati nahrbtnike,je vprašal nekdo od nas,kako bomo brez opreme.Ta pa je odgovoril,da bomo v taborišču dobili vsega dosti.Nato so na zvezali z žico roke na hrbet in še po dva moža skupaj,rekoč,da sta dva od nas pobegnila in da nas morajo zato zvezati,da pa bomo v taborišču zopet prosti.Ko smo zvezani čakali na odhod,sem videl moža,ki sem ga osebno poz nal,da je šel prosit partizanskega kapetana za pomilostitev,češ,da ni nič zakrivil,da je bil samo v mizarski delavnici in da ima ženo in majhne otroke.Na vse to mu je kapetan odgovoril z gumijevko po glavi,tako da se je mož onesvestil,potem pa ga je še surovo suval s čevlji.Ko so je kmalu ozdravil, so ga zvezali skupaj z bratom in ju z nami odpeljali.Kmalu nato smo prišli na vrsto za kamijon,ki jih je okrog 7 neprestano vozilo.Ko se nismo mogli sami dosti pomagati,so zapeljali kamijon prav do stopnic,tako da smo lažje vstopili.Na kamijonu se je nas peljalo 4o mož,morali smo klečati naprej sklonjeni,glave dol,da ni mogel nihče vid ti,kam sepeljemo.Moštvo se je voljno pokoravalo ,vdano molilo in se pripravilo na najhujše.Le tu pa tam se je slišali jokanje posedincev,ki so pa zato dibili s puškinimi kopiti po glavah,da je moral vsaj hitro odmolnxiti.Vozili smo se približno 5o minut po cesti skozi Šalkovo vas proti Kočevskemu Rogu.Med potjo je bilo čutiti,da smo se peljali mimo dveh moriščč,pri tretjem pa smo se sami ustavili.Ko so n nas spehali s kaminjona,je eden izmed partizan s klešćami še tesneje privil vezi na rokah,čeprav smo bili že prej tako tesno zvezani, da so bile roke čisto modre,in jih sploh nisem več čutil.Nato sem moral s tovarišem,ki je bil z menoj zvezan sesti,da so nam čevlje zrezali z nog.Prerezal mi je tudi nogavico,ali noge hvala Bogu,mi ni ranil.Potem so nas zvezali še po 7 parov skupaj tako tesno,da nismo mogli niti prestopiti.Vse okoli nas je bila straža,mož pri moži,z brzostrelkami in pištolami.tisti ,ki so z nami opravljali so imeli rokave zavihane,v rokah pištole in nože,nekateri pa kole približno kot roka debele in po drug meter dolge,ki so bili na koncu že scefrani od u udarcev.Od pretesnega vezanja nam ni bilo mogoče hitro stopiti do jame,zato so nas usmiljeno pretepali,da so nekateri padli v nezavesti in smo jih kar s seboj vlekli.Do jame je bilo približno 4o korakov,vodilo pa nas je 14 mož Ker smo ves čas molili,so nas partizani še posebej zasmehovali,češ;naj le molimo k Bogu,da nam pomaga škof Rožman in general Rupnik.Med potjo je bilo opaziti,ako so imeli partizani po skupinah vsak svoje delo,nekatri so nosil tudi apno,s katerim so zazidavali mrtve.Streljali so jih v jami s pištoli v tilnik in je neprestano pokalo,kakor bi počasi štel.Včasih je zaropotala tudi brzostrelka.Nekateri partizani so tudi klali z noži,kakor si je pač kd zaželel.Meni je nekdo od spremljevalcev obetal,da me bo ravno on zaklal.Ime je krvav nož v roki kakor mesar.Pri jami pa ne morem drugače reči,kakor da me je sam Bog rešil.Bil sem zelo mirnih živcev,mabokdaj tako,in nisem nič mislil na to,da bi me usmertili in tudi ne,da bi pobegnil.Pred jamo sem lahkomišljeno ganil z roko in si desno roko rešil vezi.Ker smo bili skupaj zvezani z jermeni,sem zrahljal jermen in seje cela skupina razpustila.Ko je pa partizan to zapazil,nas je drugič še trdneje zvezal,jaz pa sem dal roko na hrbet,tako da sem samo markiral vezanje.Ko sem videl,da se partizan moti s trepetanjem,sem zopet zrahljal vez in skupina se je zopet razsula.Levo roko ki je bila zvezana s tovariševo desno,sem tudi potegnil iz žice in rekel tovarišu:"Zbogom France,jaz grem,kar bo,pa bo;" Rekel mi je:"Lojze ne!" Vse to se je vršilo v sekundah.Bilo je okrog 15.ure;Ko sem videl v hipu,da nas steza,ki je vodila mimo,ni bilo partizana,čeprav je straža stala mož pri možu in sta tudi na vsaki strani steze stala po en partizan,sem z nagli co skočil mimo njih.To je bilo v Bukovem maledmu gozdu v dolinici.Po tleh je bila tu obleka,tam spet čevlji.Z božjimi podobicami in rožnimi venci je bilo kar nastlano okoli jame.Ko sem šel dalje po stezici,sem prišel v drugo

dolino;ki je bila zasekana s suhimi bukvami in preraščena z robido,Ker se mi je suhljad pod nogami lomila,sem šek v bližini trikrat padel in se zapletel v goščo.Pri prvem padcu sem slisal klice:"Stoj!Zasledovalec tudi ni imel lahke poti.Ko sem moral iz doline preplezati hribček in skalo,mi je bil blizu in je dal tri rafale za menoj.Krogle niso padale v bližino mene.Ko sem prišel čez hribček in nato navzdol,sem bil kmalu na cesti,kjer so stali kaminjoni in na njih partizani.Ker mi ni kazalo iti nazaj,sem moral naprej.Tu sem rožni venec,ki sem ga takoj po pobegu iz jame vzel v roke in ki sem ga imel shranjenega v skrvnem žepu,še bolj stisnil v roki in šel dalje;Bil sem bo in sem tako naglo smuknil pod kamijonom,da me partizani niso opazili.Pr sem čez cesto zopet v dolini,potem pa sem moral v hrib.Ko sem prišel vico hriba,sem zagledal človeka,ki se mi je umaknil za bukev in sem da je morda straža.Ni mu bilo opaziti puške,a vseeno sem krenil na desno,tako da sem prišel nad njim in opazil,da je bil najbrž civilist,ki je opazoval, kaj se je v dolini dogajalo.Tisti dan je bil oblačen,zato nisem mogel najti prave smeri.Šel sem samo toliko daleč,da se ni preblizu slisalo pokanje.Ko je prisla noč,sem legel med skale in tako prespal do jutra.Dne 3.6.1945.s me črebudile tri srne,ki so mi bile prav domače.Ko sem molil rožni venec,s mi je bližala po mojem sledu lisica.Tudi naslednji dan je bil oblačen in se po soncu nisem mogel orientirati.Hodil sem ves dan in od 16.uri zopet prišel na hribček pri moriščU.Dtreljanje je bilo tako,kot prejšni dan,vpitje pa je bilo močnješe,slišal se ke tudi ženski glas.Čeprav me je skrbelo;kako bo s hrano,sem vseeno moral nedaleč od tukaj prespati.Dne 4.6.1945.sem nadeljeval svojo pot in tudi ta dan seje slisalo pokanje na moriščU.Ko se je razjasnilo, sem videl,da sem prvi dan hodil v napačno smer.Huda je bila lakota,a še hujša žeja in vročina.Opešan sem bil tako,da sem vsakih deset korakov moral [illegible].Jedel [illegible] gozdno deteljico,ki pax mi pa ni šla prav v tek..Noge [illegible] le otekle,da jih sploh nisem čutil.Ko sem šel mimo starih partizanski [illegible] vališč,sem našel stara konzervnih škatlji malo deževnice,s katero sem se saj malo odžejal.Zvečer sem prisel v prvo vas in prosil malo mleka.Ljudje so se me ustrašili in sem s težavo izprosil od njih kozarec mleka in vode; da sem se je napil.Šel sem dalje in nedaleč od tam prespal.Dne 5.6. sem hodil še z večjo težavo kar naravnost čez hribein kejr je bilo bolj skrito pr pred partizani.Hodil sem ves dan,sel skozi dve vasi,a v njih ni bilo nobenega človeka.Voda je bila povsod pokvarjena,plavale so v njej mrtve podgane,žabe in belouške,a vendar sem se je pošteno napil.Pozno zvečer sem prisel do vasi, ki mi je bila poznana, in sem sel prosti živeža,a sem s težavo dobil malo mleka,ker je bila partizanska postojanka pet minut iz vasi.Zato sem moral naglo oditi in sem v blizini spet prespal noc.Dne 6.6.sem šel dalje in okDDg 1.ure spet prišel v neko vas,kejr so pa milepo postregli,tako,da jih ne bom nikdar pozabil.Zvečer sem prišel v domaco vas.Bil sem tako opešas,da me domači niso spoznali.Tako sem si rešil golo življenje.

Vse se je vrsilo brez vsakega zaslisevanja in sodbe.Vlak,s katerim smo se vozili,je stel 38 vagonov in se je vozilo v njem točno 1.5oo mož.Po izjavah železničarjev je peljalo v Kočevje 9 vlakov,od katerihnje bilo 5 vlakov Srbov in Ustasev,4 pa slovesnkih vojakov in civilistov.Najmanj je štel vsak lo vagonov,največ pa 37.Po izjavi Lunder Janeza,partizanskega kapetana iz Dol.Podpoljan,je padlo v Kočevskem Rogu 21.ooo zrtev.Pozneje,ko sem bil doma,sem slišal od kočevskih civilistov,da so v Kocevskem Rogu jame,ki so b bile polne mrličev,polili tudi z bencinom in zažgali;

Prosim tudi tole:Naj nihče ne dvomi,da ni to resnica.Kar sem sam videl, lahko trdim in tudi dokažem,na licu mesta.Bil sem ves čas trezen in pri polni zavesti.Opisujem pa rajši bolj piclo kakor obilno.

Servigliano,dne 12.1o.1945.